

2018 m. lapkričio 13 d., antradienis

P8_TA(2018)0446

Teisės viršenybė Rumunijoje

2018 m. lapkričio 13 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl teisės viršenybės Rumunijoje (2018/2844(RSP))

(2020/C 363/02)

Europos Parlamentas,

- atsižvelgdamas į ES Sutartis, ypač į Europos Sąjungos sutarties (ES sutartis) 2, 3, 4, 6 ir 7 straipsnius,
- atsižvelgdamas į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją,
- atsižvelgdamas į Europos žmogaus teisių konvenciją (EŽTK),
- atsižvelgdamas į Rumunijos Konstituciją,
- atsižvelgdamas į 2014 m. kovo 11 d. Komisijos komunikatą „Naujos ES priemonės teisinei valstybei stiprinti“ (COM (2014)0158),
- atsižvelgdamas į savo 2017 m. vasario 2 d. surengtas diskusijas dėl demokratijos ir teisingumo Rumunijoje,
- atsižvelgdamas į savo 2018 m. vasario 7 d. surengtas diskusijas dėl Rumunijos teisingumo sistemos reformos keliamos grėsmės teisės viršenybės principams,
- atsižvelgdamas į savo 2018 m. spalio 3 d. surengtas diskusijas dėl teisės viršenybės Rumunijoje,
- atsižvelgdamas į Piliiečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komitete 2018 m. spalio 1 d. surengtą keitimąsi nuomonėmis su Europos Komisijos pirmininko pirmuoju pavaduotoju Fransu Timmermansu,
- atsižvelgdamas į Piliiečių laisvių, teisingumo ir vidaus reikalų komitete 2017 m. kovo 22 d. surengtą klausymą dėl demokratijos ir teisingumo Rumunijoje,
- atsižvelgdamas į 2018 m. sausio 24 d. Komisijos Pirmininko J.-C. Junckerio ir Komisijos pirmininko pirmojo pavaduotojo F. Timmermanso bendrą pareiškimą dėl naujausių įvykių Rumunijoje,
- atsižvelgdamas į 2018 m. kovo 16 d. bendrą Venecijos komisijos nuomonę dėl Rumunijos įstatymo Nr. 140/2017 dėl Vyriausybės potvarkio Nr. 26/2000 dėl asociacijų ir fondų dalinio keitimo projekto,
- atsižvelgdamas į 2018 m. spalio 20 d. Venecijos komisijos nuomonę dėl Rumunijos įstatymo Nr. 303/2004 dėl teisėjų ir prokurorų statuto dalinio keitimo, įstatymo Nr. 304/2004 dėl teismų organizavimo ir įstatymo Nr. 317/2004 dėl Vyriausiosios teismų tarybos dalinio keitimo,
- atsižvelgdamas į 2018 m. spalio 20 d. Venecijos komisijos nuomonę dėl Rumunijos baudžiamojo kodekso ir baudžiamojo proceso kodekso pakeitimų, kuriais daromas poveikis įstatymui Nr. 78/2000 dėl korupcijos veiksmų prevencijos, nustatymo ir sankcijų taikymo dėl jų ir įstatymui Nr. 304/2004 dėl teismų organizavimo,
- atsižvelgdamas į 2018 m. balandžio 11 d. Europos Tarybos Valstybių prieš korupciją grupės (GRECO) *ad hoc* pranešimą dėl Rumunijos,
- atsižvelgdamas į 2017 m. lapkričio 15 d. Komisijos ataskaitą pagal bendradarbiavimo ir tikrinimo mechanizmą dėl pažangos Rumunijoje,
- atsižvelgdamas į tai, kad 2017 m. gruodžio mėn. Rumunijos Parlamentas priėmė tris įstatymus dėl teismų reformos, iš dalies keičiančius įstatymą Nr. 303/2004 dėl teisėjų ir prokurorų statuto dalinio keitimo, įstatymą Nr. 304/2004 dėl teismų organizavimo ir įstatymą Nr. 317/2004 dėl Vyriausiosios teismų tarybos; atsižvelgdamas į tai, kad 2018 m. birželio mėn. buvo priimti baudžiamojo kodekso pakeitimai, o 2018 m. liepos mėn. – baudžiamojo proceso kodekso pakeitimai,

2018 m. lapkričio 13 d., antradienis

- atsižvelgdamas į Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos rezoliuciją 2226/2018 ir rekomendaciją 2134/2018,
 - atsižvelgdamas į 2018 m. spalio 20 d. Rumunijos Konstitucinio Teismo sprendimą, kuriame nurodoma, kad 64 iš 96 baudžiamojo proceso kodekso pakeitimų prieštarauja Konstitucijai; atsižvelgdamas į Konstitucinio Teismo 2018 m. spalio 25 d. deklaraciją, kad 30 baudžiamojo kodekso pakeitimų yra nesuderinami su Konstitucija,
 - atsižvelgdamas į tai, kad nuo 2017 m. sausio mėn. nuolat vyksta masiniai protestai prieš korupciją ir už teisės viršenybės principo laikymąsi, įskaitant 2018 m. rugpjūčio 10 d. Bukarešte surengtą masinius protestus „Diaspora namie“, po kurio šimtams žmonių prireikė medicininės pagalbos dėl policijos smurtinių veiksmų,
 - atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 123 straipsnio 2 dalį,
- A. kadangi Europos Sąjunga grindžiama šiomis vertybėmis: pagarba žmogaus orumui, laisve, demokratija, lygybe, teisine valstybe ir pagarba žmogaus teisėms, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises, ir kadangi šios vertybės yra bendros valstybių narių visuomenės, kurioje vyrauja pliuralizmas, nediskriminavimas, tolerancija, teisingumas, solidarumas ir moterų bei vyrų lygybė, vertybės (Europos Sąjungos sutarties 2 straipsnis);
- B. kadangi ES sutarties 6 straipsnio 3 dalyje patvirtinama, kad pagrindinės teisės, kurios garantuojamos EŽTK ir kurios kyla iš valstybėms narėms bendrų konstitucinių tradicijų, sudaro Sąjungos teisės bendruosius principus;
- C. kadangi ES veikia remdamasi tarpusavio pasitikėjimu grindžiama prielaida, kad valstybės narės laikosi demokratijos, teisinės valstybės principo ir pagrindinių teisių, įtvirtintų EŽTK ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje;
- D. kadangi Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje ir Europos žmogaus teisių konvencijos 6 straipsnyje įtvirtintas teismų nepriklausomumo principas ir tai yra demokratinio valdžių atskyrimo principo esmė;
- E. kadangi Europos Tarybos Valstybių prieš korupciją grupė (GRECO) 2018 m. balandžio mėn. pranešime dėl Rumunijos Europos išreiškė didelį susirūpinimą dėl tam tikrų įstatymų dėl teisėjų ir prokurorų statuso, teismų organizavimo ir Vyriausiosios teismų tarybos, kuriuos priėmė Rumunijos Parlamentas, aspektų, taip pat dėl baudžiamosios teisės aktų pakeitimų projektų; kadangi Europos Tarybos Valstybių prieš korupciją grupei kyla abejonių dėl teisėkūros proceso, ji baiminasi dėl poveikio teismų nepriklausomumui ir mano, kad galėjo būti nesilaikoma kovos su korupcija standartų;
- F. kadangi Venecijos komisija savo 2018 m. spalio 20 d. nuomonėje Nr. 924/2018, kurioje buvo apsiribojama tik „tam tikrais ypač prieštariniais projektų aspektais“, padarė išvadą, kad „nors atsižvelgus į kritiką ir į kai kuriuos Konstitucinio Teismo sprendimus buvo padaryti teigiamų pakeitimų, <...> trijuose teisės aktų projektuose nustatyti svarbūs aspektai, dėl kurių <...> gali būti daromas spaudimas teisėjams ir prokurorams ir galiausiai mažinamas teismų ir jų darbuotojų nepriklausomumas, kartu su ankstyvo išėjimo į pensiją priemonėmis, jų veiksmingumu ir darbo kokybe, o tai turi neigiamų pasekmių kovai su korupcija“, ir mano, kad šie aspektai „gali pakenkti visuomenės pasitikėjimui teismais“⁽¹⁾;
- G. kadangi Venecijos komisija savo 2018 m. spalio 20 d. nuomonėje Nr. 930/2018 padarė išvadą, kad „buvo būtina ir tikslinga Rumunijos Parlamentui atlikti baudžiamųjų kodeksų reformą, kad būtų įgyvendinti Konstitucinio Teismo sprendimai ir atitinkamos ES direktyvos“ ir kad daugelis pakeitimų „rimtai pakenks Rumunijos baudžiamosios teisenos sistemos veiksmingumui kovojant su įvairių formų nusikaltimais, įskaitant su korupcija susijusius nusikaltimus, smurtinius nusikaltimus ir organizuotą nusikalstamumą“⁽²⁾;

⁽¹⁾ 2018 m. spalio 20 d. Venecijos komisijos nuomonė Nr. 924/2018 (CDL-AD (2018) 017).

⁽²⁾ 2018 m. spalio 20 d. Venecijos komisijos nuomonė Nr. 930/2018 (CDL-AD (2018) 021).

2018 m. lapkričio 13 d., antradienis

- H. kadangi Venecijos komisija savo 2018 m. kovo 16 d. bendroje nuomonėje Nr. 914/2018 palankiai įvertino tai, kad „susitikimų Bukarešte metu įstatymo projekto iniciatoriai nurodė, kad jie yra pasirengę kai kuriais aspektais iš dalies pakeisti įstatymo projektą“, ir paragino Rumunijos valdžios institucijas atsižvelgti į pagrindines jos rekomendacijas, visų pirma į rekomendaciją dėl to, kad „nauji įstatymo projekte numatyti ataskaitų teikimo ir informacijos atskleidimo reikalavimai, įskaitant veiklos sustabdymą ir nutraukimą neatitiktis atveju, yra akivaizdžiai nereikalingi ir neproporcingi ir turėtų būti panaikinti“ ir kad išsamus finansinių ataskaitų skelbimas kas šešis mėnesius ir pajamų šaltinio nurodymas, nepriklausomai nuo sumos, turės „atgrasanti poveikį pilietinei visuomenei“ ir prieštarauja „asociacijų laisvei ir teisei į privatų gyvenimą“⁽¹⁾;
- I. kadangi Europos Tarybos Parlamentinė Asamblėja paragino Rumuniją atvesti neseniai pasiūlytus įstatymų projektus, kuriais NVO nustatomi papildomi finansinių ataskaitų teikimo įpareigojimai, juos iš dalies keisti atsižvelgiant į Venecijos komisijos ir Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos Demokratinė institucijų ir žmogaus teisių biuro (ESBO / ODIHR) rekomendacijas ir prieš juos priimant dėl jų surengti plataus masto viešąsias konsultacijas⁽²⁾;
- J. kadangi 2018 m. liepos 19 d. Komisija dėl Rumunijos kreipėsi į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą, dėl to, kad ji į nacionalinę teisę neperkėlė Ketvirtosios kovos su pinigų plovimu direktyvos; kadangi 2018 m. spalio 24 d. Rumunijos Parlamentas priėmė įstatymą dėl kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu projektą;
- K. kadangi šiuo metu vyksta diskusijos dėl Rumunijos žvalgybos tarnybos vaidmens ir jos numanomo kišimosi į Rumunijos teismų veiklą ir kyla klausimų dėl galimo tokio kišimosi masto ir būdų; Kadangi Venecijos komisija savo 2018 m. spalio 20 d. nuomonėje padarė išvadą, kad „būtina nuodugniai persvarstyti teisinės žvalgybos tarnybų kontrolės taisykles“;
- L. kadangi 2016 m. gegužės mėn. buvo pateikta peticija dėl Rumunijos konstitucijos pakeitimo, kuriuo šeimos apibrėžtis būtų apribota tik vyro ir moters santuoka; kadangi daug žmogaus teisių grupių išreiškė susirūpinimą, kad dėl šio pasiūlymo gali būti pažeisti tarptautiniai žmogaus teisių standartai ir padidėti homofobinė diskriminacija Rumunijoje; kadangi Konstitucijos pakeitimui Parlamente buvo pritarta dviem trečdaliais balsų; kadangi per referendumą šiuo klausimu rinkėjų aktyvumas buvo mažesnis nei reikalaujami 30 proc.;
- M. kadangi Tarptautinės lesbiečių ir gėjų asociacijos (ILGA-Europe) paskelbtoje 2018 m. metinėje LGBTI asmenų žmogaus teisių padėtį Europoje apžvalgoje nurodoma, kad teisės aktų, neapykantą kurstančių kalbų ir LGBTI asmenų diskriminacijos aspektu Rumunija užima 25-ą vietą iš 28 ES valstybių narių;
- N. kadangi Europos Sąjunga išpareigojusi paisyti žiniasklaidos laisvės ir pliuralizmo ir teisės į informaciją ir saviraiškos laisvės; kadangi informavimas apie pažeidimus yra esminė tiriamosios žurnalistikos ir spaudos laisvės dalis ir, remiantis 2018 m. balandžio 23 d. Komisijos komunikatu „Pranešėjų apsaugos stiprinimas ES lygmeniu“ (COM(2018)0214), daugumoje valstybių narių informatoriai yra apsaugoti tik labai retais atvejais; kadangi žiniasklaidos kaip viešosios sergėtojos funkcijos yra labai svarbios siekiant išsaugoti šias teises ir ginti visas kitas pagrindines teises;
- O. kadangi organizacija „Žurnalistai be sienų“ atkreipė dėmesį į mėginimus Rumunijos žiniasklaidą paversti politinės propagandos įrankiu ir išreiškė susirūpinimą dėl politinės cenzūros žiniasklaidoje⁽³⁾;
- P. kadangi Pagrindinių teisių chartijos 12 straipsnyje nustatyta, kad kiekvienas turi teisę laisvai rinktis į taikius susirinkimus, taip pat laisvę jungtis kartu su kitais į visų lygių asociacijas, ypač politinėje, profesinėje ir pilietinėje srityse;
- Q. kadangi pranešimai apie Rumunijos policijos smurtinius veiksmus per 2018 m. rugpjūčio 10 d. protestus sukėlė rimtų klausimų dėl jėgos naudojimo proporcingumo ir protestuotojų pagrindinių teisių pažeidimų, todėl dėl Rumunijos teisėsaugos institucijų šiuo metu vykdomi tyrimai;

⁽¹⁾ 2018 m. kovo 16 d. bendra Venecijos komisijos nuomonė Nr. 914/2018 (CDL-AD (2018) 004).

⁽²⁾ Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos rezoliucija 2226/2018 ir rekomendacija 2134/2018.

⁽³⁾ <https://rsf.org/en/romania>

2018 m. lapkričio 13 d., antradienis

- R. kadangi korupcija tebėra problema Europos Sąjungoje; kadangi korupcijos pobūdis ir mastas įvairiose valstybėse narėse gali skirtis, tačiau ji kenkia visai ES ir jos ekonomikai ir visuomenei, trukdo ekonomikos vystymuisi, kenkia demokratijai ir teisės viršenybei;
- S. kadangi, prieštaraujant Teismų tarybos nuomonei, pateiktai po Konstitucinio Teismo sprendimo, kuriuo apribojami prezidento įgaliojimai, 2018 m. liepos 9 d. buvo atstatyintas Nacionalinio kovos su korupcija direktorato vyriausiasis prokuroras; kadangi Venecijos komisija savo 2018 m. spalio 20 d. nuomonėje priešingai pareiškė, kad yra svarbu „stiprinti prokurorų nepriklausomumą ir išlaikyti bei stiprinti institucijų, pvz., prezidento ir Vyriausiosios teismų tarybos, vaidmenį, kad būtų galima atsverti [teisingumo] ministro įtaką“; kadangi 2018 m. spalio 24 d. teisingumo ministras pareikalavo, kad būtų atleistas generalinis prokuroras, nurodydamas, kad jis viršijo savo įgaliojimus;
1. pabrėžia, kad itin svarbu užtikrinti, kad būtų visapusiškai laikomasi ES sutarties 2 straipsnyje nustatytų bendrų Europos vertybių ir kad būtų garantuojamos Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje nustatytos pagrindinės teisės;
 2. yra labai susirūpinęs dėl pakeistų teisės aktų, susijusių su Rumunijos teismų ir baudžiamosios teisės aktais, visų pirma dėl to, kad jais gali būti struktūriškai pakenkti teismų sistemos nepriklausomumui ir gebėjimui veiksmingai kovoti su korupcija Rumunijoje ir susilpninti teisės viršenybę;
 3. smerkia žiaurios ir neproporcingos policijos veiksmus per 2018 m. rugpjūčio mėn. protestus Bukarešte; ragina Rumunijos valdžios institucijas užtikrinti skaidrų, nešališką ir veiksmingą riaušių policijos veiksmų tyrimą;
 4. ragina Rumunijos valdžios institucijas nustatyti apsaugos priemones, kad būtų užtikrintas skaidrus ir teisinis bet kokio institucinio bendradarbiavimo pagrindas ir išvengta bet kokio kišimosi, kuris kenktų stabdžių ir atsvarų sistemai; ragina sustiprinti žvalgybos tarnybų parlamentinę kontrolę;
 5. primygtinai ragina Rumunijos valdžios institucijas kovoti su bet kokiais priemonėmis, kurių tikslas yra dekriminalizuoti korupciją einant pareigas, ir taikyti nacionalinę kovos su korupcija strategiją;
 6. labai rekomenduoja persvarstyti teisės aktus dėl NVO finansavimo, organizavimo ir veiklos dėl to, kad jie gali daryti bauginantį poveikį pilietinei visuomenei ir pažeidžia asociacijų laisvės principą ir teisę į privatumą; mano, kad juos reiktų visiškai suderinti su ES sistema;
 7. primygtinai ragina Rumunijos Parlamentą ir Vyriausybę visapusiškai įgyvendinti visas Europos Komisijos, Europos Tarybos Valstybių prieš korupciją grupės ir Venecijos komisijos rekomendacijas ir susilaikyti nuo bet kokių reformų, kurios galėtų kelti grėsmę teisinės valstybės principo laikymuisi ir, be kita ko, teisminių institucijų nepriklausomumui; primygtinai ragina toliau bendradarbiauti su pilietine visuomene ir pabrėžia, kad pirmiau nurodytus klausimus reikia spręsti vykdant skaidrų ir įtraukų procesą; ragina aktyviai prašyti Venecijos komisijos įvertinti atitinkamas teisėkūros priemones prieš jas galutinai patvirtinant;
 8. ragina Rumunijos Vyriausybę bendradarbiauti su Europos Komisija pagal Sutartyje nustatytą lojalaus bendradarbiavimo principą;
 9. pakartoja, jog apgailestauja, kad Komisija nusprendė 2017 m. neskelbti ES kovos su korupcija ataskaitos, ir labai ragina Komisiją nedelsiant atnaujinti kasmetinę kovos su korupcija stebėseną visose valstybėse narėse; ragina Komisiją parengti griežtų rodiklių sistemą ir nustatyti lengvai taikomus, vienodus kriterijus, pagal kuriuos būtų vertinamas korupcijos lygis valstybėse narėse ir vertinama jų kovos su korupcija politika, vadovaujantis 2016 m. kovo 8 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl 2014 m. metinės ataskaitos „Europos Sąjungos finansinių interesų apsauga. Kova su sukčiavimu“⁽¹⁾;

⁽¹⁾ OL C 50, 2018 2 9, p. 2.

2018 m. lapkričio 13 d., antradienis

10. tvirtai ragina nuolat ir sistemingai vykdyti objektyvų stebėsenos ir dialogo procesą, į kurį būtų įtrauktos visos valstybės narės, siekiant apsaugoti ES pagrindines demokratijos, pagrindinių teisių ir teisinės valstybės vertybes, dalyvaujant Tarybai, Komisijai ir Parlamentui, kaip siūloma jo 2016 m. spalio 25 d. rezoliucijoje dėl ES demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių mechanizmo (Demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių pakto) sukūrimo ⁽¹⁾; pakartoja, kad šį mechanizmą turėtų sudaryti metinė ataskaita su konkrečioms šalims skirtomis rekomendacijomis ⁽²⁾;

11. ragina Komisiją, kaip Sutarčių sergėtoją, stebėti, kokių tolesnių veiksmų dėl rekomendacijų imasi Rumunijos valdžios institucijos, ir toliau visapusiškai padėti Rumunijai ieškoti tinkamų sprendimų;

12. paveda Pirmininkui perduoti šią rezoliuciją Komisijai, Tarybai, valstybių narių vyriausybėms bei parlamentams ir Rumunijos Prezidentui.

⁽¹⁾ OL C 215, 2018 6 19, p. 162.

⁽²⁾ Žr. 2016 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl pagrindinių teisių padėties Europos Sąjungoje 2015 m. (OL C 238, 2018 7 6, p. 2).